

Direktoratet for
e-helse

Én innbygger – én journal

Sentrale begreper

Nasjonal løsning for kommunal helse- og omsorgstjenestene

Vedlegg K

Publikasjonens tittel:

Vedlegg K Sentrale begreper

Konseptvalgutredning - Nasjonal løsning for kommunal helse- og omsorgstjeneste

Rapportnummer

IE-1029

Utgitt:

August 2018

Utgitt av:

Direktoratet for e-helse

Kontakt:

postmottak@ehelse.no

Postadresse:

Postboks 6737 St. Olavs plass, 0130 OSLO

Besøksadresse:

Verkstedveien 1, 0277 Oslo

Tlf.: 21 49 50 70

Publikasjonen kan lastes ned på:

www.ehelse.no

Sentrale begreper

Tabellen under lister opp sentrale begreper og definisjoner i Direktoratet for e-helse sin konseptvalgutredning av nasjonal løsning for kommunal helse- og omsorgstjeneste. Definisjonen/beskrivelsene angir hvordan begrepene er brukt i utredningen. Der referanse ikke er oppgitt, har det vært behov for å komme frem til egne definisjoner.

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Anonyme opplysninger	Opplysninger hvor personidentitet ikke kan utledes, verken direkte eller indirekte. Se også «Helseopplysninger»	
API	Spesifikasjon av teknisk grensnitt mellom ulike systemer, forkortelse for det engelske begrepet Application Programming Interface. Et hjelpeverktøy ved programmering, som gir et grensesnitt mot en eller flere tjenester i et operativsystem, en databasetjener eller lignende.	
Behandlingsrettet helseregister	Pasientjournal- og informasjonssystem eller annet register, fortegnelse eller lignende, der helseopplysninger er lagret systematisk slik at opplysninger om den enkelte kan finnes igjen og som skal gi grunnlag for helsehjelp eller administrasjon av helsehjelp til enkeltpersoner. (Pasientjournalloven § 2 d))	(1)
Beslutningsstøtte	Elektronisk beslutningsstøtte er IT-verktøy som kombinerer medisinsk, helsefaglig og annen kunnskap med individuelle pasientopplysninger for å understøtte beslutninger i utredning, pleie og behandling av pasienter. Brukes også i forebygging av sykdom og i helsefremmende arbeid.	(2)
Beste praksis	Kunnskapsbasert praksis (KBP) er å ta faglige avgjørelser basert på systematisk innhentet forskningsbasert kunnskap, erfaringsbasert kunnskap, og pasientens ønsker og behov i en gitt situasjon.	(3)
Bruker	En person som anmoder om eller mottar tjenester omfattet av helse- og omsorgstjenesteloven som ikke er helsehjelp (etter bokstav c i Pasient- og brukerrettighetsloven 1-3, f).	(4)
Dataansvarlig	En fysisk eller juridisk person, en offentlig myndighet, en institusjon eller ethvert annet organ som alene eller sammen med andre bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke midler som skal benyttes, eller som i eller i medhold av lov er pålagt et dataansvar.	(5)

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Databehandler	En fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institusjon eller ethvert annet organ som behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige.	(6)
Datadeling	Deling av data mellom helseaktører gjennom felles ressurser eller tjenester.	
Dialog/ dialogtjenester, Dialogmelding	Tilbyr pasienten en to-veis kommunikasjon med helse- og omsorgstjenesten. Tjenestene omfatter spørsmål- og svartjenester, sikker dialog med helsepersonell, telemedisin, og tjenester av mer administrativ art som f.eks. timebestilling og fornyelse av resept. Dette er alle løsninger som gjør at pasienten kan utveksle informasjon med helsetjenesten uten fysisk oppmøte hos behandler. Dialogtjenester benyttes også som Dialogmeldinger mellom helsepersonell, og mellom helsepersonell og f.eks. NAV.	
Digitale innbygger-tjenester	Elektroniske tjenester der innbyggeren eksempelvis: <ul style="list-style-type: none"> • har mulighet til selv å lagre personlige helseopplysninger eller få innsyn i personlige helseopplysninger skrevet av andre • har mulighet til å utveksle informasjon med helse- og omsorgstjenesten via to-veis kommunikasjon og kan innhente informasjon • får tilgang til generell informasjon som gjør dem bedre informert og forberedt i møte med tjenestene • kan se fremtidige avtaler, gjennomførte konsultasjoner/avtaler og kunne gjøre endringer 	
E-helse	Bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) for å forbedre effektivitet, kvalitet og sikkerhet i helse- og omsorgssektoren.	(7)
Elektronisk ID (e-ID)	Elektronisk identifikasjon for autentisering og signering.	
Elektronisk pasientjournal (EPJ)	Elektronisk ført samling eller sammenstilling av nedtegnede/registrerte opplysninger om en pasient i forbindelse med helsehjelp, se også helsepersonelloven § 40 første ledd og forskrift om pasientjournal § 3 a). Dette inkluderer både somatisk og psykiatrisk journal o.a., hver for seg eller samlet. Se også «Pasientjournal/journal», «Behandlingsrettet helseregister», «Elektronisk pasientjournalssystem (EPJ-system)», «Primærbruk av helseopplysninger» og "Journalløsning".	(8)

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Elektronisk pasientjournal-system (EPJ-system)	Elektroniske systemer med nødvendig funksjonalitet for å registrere, søke frem, presentere, kommunisere, redigere, rette og slette opplysninger i elektronisk pasientjournal (EPJ). Dette inkluderer systemer for somatisk og psykiatrisk journal, kurvesystemer, spesialistsystemer og andre systemer som inneholder helseopplysninger. Se også «Pasientjournal/journal», «Behandlingsrettet helseregister», «Elektronisk pasientjournal» og «Primærbruk av helseopplysninger».	
Epikrise	Sammenfatning av journalopplysninger. Ved utskrivning fra helseinstitusjon skal epikrise (sammenfatning av journalopplysninger) sendes det helsepersonell som trenger opplysningene for å kunne gi pasienten forsvarlig oppfølging.	
Fagfellestøtte	IT-verktøy som gir helsepersonell mulighet til kollegial kunnskaps- og erfaringsutveksling rundt pasientkasus eller generelle problemstillinger.	
Felleskomponent	Komponenter i IKT-løsninger som kan sambrukes eller gjenbrukes i flere IKT-løsninger i offentlig sektor.	
Health Information Exchange (HIE)	Utteksling av klinisk informasjon mellom uavhengige organisasjoner som tilbyr helse- og omsorgstjenester. Ofte er administrativ informasjon også delt.	
Helhetlig pasientforløp	Tidslinjen i et helhetlig pasientforløp går fra første kontakt med helsetjenesten om et helseproblem eller en ny henvendelse om et tidligere overstått helseproblem og til siste kontakt knyttet til det aktuelle behovet. En person kan ha flere helseproblemer samtidig. Pasientforløp forstås som «En helhetlig, sammenhengende beskrivelse av en eller flere pasienters kontakter med ulike deler av helsevesenet i løpet av en sykdomsperiode».	(9)
Helse- og omsorgstjenesten	Omfatter både den kommunale helse- og omsorgstjenesten, spesialisthelsetjenesten, tannhelsetjenesten og private tilbydere av helse- og omsorgstjenester.	(4)

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Helseanalyse	Helseanalyser omfatter å beskrive og analysere risikofaktorer og utbredelsen av sykdom og skader i befolkningen og fordelingen av risikofaktorer for sykdom, skade og død i ulike befolkningsgrupper. Helseanalyser innebærer å bearbeide data og fortolke dem. Kunnskapen fra helseanalyser brukes blant annet i folkehelsearbeidet, som grunnlag for prioriteringer og til planlegging og styring lokalt, regionalt og nasjonalt. Helseanalyser omfatter også helseovervåking, kunnskapsoppsummeringer og metoder som aldersstandardisering, sykdomsbyrdeanalyser, tiltaksforskning og prognoser. Helseanalyser grenser opp mot og overlapper delvis med epidemiologisk forskning, helsetjenesteforskning, behandlingsforskning og studier av kvalitet i helsetjenestene.	(10)
Helsehjelp	Enhver handling som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende, rehabiliterende eller pleie- og omsorgsformål og som utføres av helsepersonell. Pasientjournalloven § 2	(1)
Helseopplysninger	Personopplysninger om en fysisk persons fysiske eller psykiske helse, herunder om ytelse av helsetjenester, som gir informasjon om vedkommendes helsetilstand.	(5)
Helsepersonell	Med helsepersonell menes: <ol style="list-style-type: none"> 1. personell med autorisasjon etter § 48 a eller lisens etter § 49, 2. personell i helse- og omsorgstjenesten eller i apotek som utfører handlinger som nevnt i tredje ledd, 3. elever og studenter som i forbindelse med helsefaglig opplæring utfører handlinger som nevnt i tredje ledd. Helsepersonelloven § 3. Definisjoner for fullstendig liste.	(11)
Helseregister	Register, fortegnelser, mv. der helseopplysninger er lagret systematisk slik at opplysninger om den enkelte kan finnes igjen (Helseregisterloven § 2 bokstav d).	(5)
Henvise	Når helsepersonell ber om at en annen instans i helse- og omsorgstjenesten eller annet helsepersonell tar hånd om et helseproblem. Den som mottar henvisningen plikter å gjøre en vurdering og overtar midlertidig ansvaret for dette helseproblemet.	(12)
Informasjons-sikkerhet	Fagområde knyttet til sikring av at informasjon og informasjonssystemer bare er tilgjengelig for dem som skal ha tilgang (konfidensialitet), at dataene er korrekte, gyldige og fullstendige (integritet) samt tilgjengelige i henhold til fastsatte krav. Kan også benyttes om tilstanden i et nettverk eller informasjonssystem, da om hvorvidt de nevnte kriteriene er oppfylt	

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Innbygger	<p>Alle roller en innbygger kan ha, eksempelvis enkeltindivid med ansvar for egen helse, pasient, pårørende, borger, fullmektig eller verge. En person som henvender seg til helse- og omsorgstjenesten med anmodning om helsehjelp, eller som helse- og omsorgstjenesten gir eller tilbyr helsehjelp i det enkelte tilfelle, betegnes «pasient» i henhold til Pasient- og brukerrettighetsloven § 1-3 bokstav a. Innenfor områder av helse- og omsorgstjenesten benyttes «bruker», «tjenestemottaker» eller «klient» om tilsvarende.</p> <p>Det vil være behov for å beskrive enkeltroller som eks. pasient eller pårørende i enkelte deler av rapportene.</p>	(4)
Interoperabilitet	<p>Kan være følgende områder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Organisatorisk interoperabilitet</i>: hvordan samhandling skal foregå i ulike kliniske prosesser • <i>Semantisk interoperabilitet</i>: hvilke standarder på kodeverk, terminologier og informasjonsmodeller som skal benyttes • <i>Teknisk interoperabilitet</i>: hvilke tekniske grensesnitt som skal benyttes <p>Kalles også samhandlingsevne.</p>	
IPLOS	<p>Pseudonymt register for individbasert helse- og omsorgsstatistikk. <i>IPLOS-registeret</i>: helseregister hvor det oppbevares pseudonymiserte og kvalitetskontrollerte opplysninger om personer som har søkt, mottar eller har mottatt pleie- og omsorgstjenester <i>Pseudonyme helseopplysninger</i>: helseopplysninger der identitet er kryptert eller skjult på annet vis, men likevel individualisert slik at det lar seg gjøre å følge hver person uten at identiteten røpes.</p> <p>IPLOS-registeret skal blant annet gi grunnlag for kvalitetssikring, utvikling, overordnet styring og forskning. Data i registeret kan også brukes til å lage nasjonal, regional og kommunal pleie- og omsorgsstatistikk. Alle landets kommuner er pålagt å rapportere IPLOS-data til SSB en gang i året. IPLOS-dataene er et uttrekk fra kommunenes EPJ-systemer, og funksjonalitet for IPLOS-rapporteringen er integrert i EPJ-systemene.</p>	(13)

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Journalløsning	<p>En journalløsning brukes i denne utredningen som begrep på et eller flere integrerte behandlingsrettede helseregistre som understøtter planlegging, administrasjon, gjennomføring og dokumentasjon av helsehjelp til enkeltpersoner. Begrepet tar utgangspunkt i behovene i kommunal helse- og omsorgstjeneste, og omfatter elektronisk pasientjournalssystemer, pasientadministrative systemer og samhandlingsløsninger.</p> <p>Journalløsninger skal understøtte følgende funksjonalitetsområder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dokumentasjon av forløp og tilstand • Pasientrettet planlegging, saksbehandling og koordinering • Organisering av helsepersonell, ressurser og oppgaver • Kunnskaps, beslutnings-, prosess- og fagfellesstøtte <p>I tillegg skal det dekke:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samhandling mellom journalløsninger • Samhandling med innbygger • Samhandling med kommunale tjenestoområder utenfor helse- og omsorg <p>Se også "elektronisk pasientjournalssystem", "elektronisk pasientjournal", "pasientadministrative systemer (PAS)" og "samhandlingsløsning".</p>	
Journalsystem	Se elektronisk pasientjournalssystem.	
KAD	Kommunal akutt døgnetenhet, se ØHD	
Kjerneløsning	Se journalløsning. Begrepet benyttes for å understreke at journalløsningen skal kunne brukes i kombinasjon med spesialistsystemer, medisinsk-teknisk utstyr og andre IKT-systemer.	
Klinisk dokumentasjon	Dokumentasjon av klinisk observasjoner, målinger og vurderinger, samt planlagte og utførte helsetjenester.	(14)
Kodeverk	En samling av begreper eller en klassifikasjon hvor hver tilhørende begrepsdefinisjon er tilknyttet en unik kode innenfor samlingen eller klassifikasjonen.	(15)
Konsept	<p>Prinsipløsning som ivaretar et sett av definerte behov og krav. Et konsept beskriver hvordan de overordnede samfunnsmålene skal nås.</p> <p>Se også «Løsning».</p>	(16)

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
KOSTRA	Kommune-Stat-Rapportering og gir styringsinformasjon om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner, bydeler og fylkeskommuner. Tallmaterialet omfatter økonomi, skoler, helse, kultur, sosiale tjenester, boliger, tekniske tjenester og samferdsel. KOSTRA-data rapporteres årlig til SSB, som publiserer statistikk og faktaark på sine hjemmesider. KOSTRA er blant annet en viktig kilde til nøkkeltall og kvalitetsindikatorer for kommunal helse- og omsorgstjeneste, og kan brukes for å sammenlikne trender og utvikler i en kommune med trender og utvikling i andre kommuner.	(17)
KUHR	Kontroll og utbetaling av helserefusjoner, og er et system som håndterer refusjonskrav fra behandlere og helseinstitusjoner til staten (HELFO). I KUHR-databasen finnes blant annet informasjon om fagområdene fastlege, legevakt, fysioterapeut, helsestasjon og tannlege. Det er informasjon om behandler, pasient, tidspunkt, takster, refusjonskrav og egenandelen. SSB og Folkeregisteret får data fra KUHR på fast basis, og KUHR-data danner grunnlag for statistikk om allmennlegetjenesten som publiseres på ssb.no. På ssb.no er dataene ikke tilgjengelig på kommunenivå.	(18)
Kunnskapsstøtte	Elektronisk kunnskapsstøtte er IT-verktøy som kan gi helsepersonell tilgang til forskningsbasert kunnskap	(2)
Kurve	Kurven sammenstiller på en oversiktlig måte viktig informasjon om legemidler, fysiologiske målinger, laboratoriesvar, observasjoner og andre strukturerte opplysninger. Videre er kurven et samarbeidsverktøy for leger, sykepleiere o.a. helsepersonell og binder sammen planer og beskjeder fremover i tid med dokumentasjon om hva som faktisk er utført. Innholdet i kurven er del av elektronisk pasientjournal.	

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Kvalitet	<p>Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i Sosial- og helsetjenesten definerer kvalitet til å dekke følgende seks områder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Virkningsfulle tiltak 2) Trygge og sikre tjenester 3) Involvere brukerne og gi dem innflytelse 4) God samordning og kontinuitet i tjenestetilbudet 5) God ressursutnyttelse 6) Tilgjengelige tjenester og rettferdig fordeling. <p>Kvalitetsbegrepet i denne utredningen inkluderer fire av områdene: 1) Virkningsfulle tiltak, 3) Involvere brukerne og gi dem innflytelse, 4) God samordning og kontinuitet i tjenestetilbudet, 6) Tilgjengelige tjenester og rettferdig fordeling.</p> <p>De resterende to områdene, 2) Trygge og sikre tjenester, 5) God ressursutnyttelse, dekkes i utredningen av henholdsvis begrepene «pasientsikkerhet» og «effektivitet»/ «utnyttelse av kapasitet og ressurser».</p> <p>Se også «Pasientsikkerhet».</p>	
KØH	Kommunal øyeblikkelig hjelp, se ØHD	
Legemiddelliste	<p>En liste over de legemidlene som hver enkelt innbygger bruker.</p> <p>Se også "Pasientens legemiddelliste (PLL)"</p>	
Legemiddelplan	<p>En plan for innbyggerens nåværende og fremtidige behandling med legemidler. Nåværende behandling inkluderer faste legemidler, legemiddelkurer og legemidler som tas ved behov. Fremtidig behandling beskriver hvor lenge innbygger skal ta legemidlene, og angir planlagte opp- og nedtrappinger. Begrepet inkluderer også hvilke legemidler innbyggeren faktisk har tatt (administrasjon), og instruksjoner for hvordan legemidlene skal tas.</p>	
LEON-prinsippet	<p>Står for Lavest Effektive Omsorgsnivå og er et prinsipp i helse- og omsorgssektorene om at alt forebyggende og helsefremmende arbeid bør utføres på laveste effektive omsorgsnivå.</p>	
Løsning	<p>En logisk komponent som, når satt sammen med andre logiske komponenter, realiserer et konsept. En løsning samvirker med arbeidsprosesser, organisatoriske og styringsmessige strukturer, kompetanse og kultur. Flere løsninger realiserer et konsept. Flere systemer realiserer en løsning.</p> <p>Se også «Konsept», «System» og «Samhandlingsløsning».</p>	

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Medisinsk-teknisk utstyr (MTU)	<p>Ethvert medisinsk utstyr, inklusiv in vitro-diagnostisk medisinsk utstyr, inkludert programvare og systemløsninger, beregnet for mennesker til diagnose, overvåkning og/eller behandling på medisinsk grunnlag og som for å fungere er avhengig av en energikilde (strøm, lys, gass- eller væsketrykk) samt nødvendig tilbehør til slikt utstyr.</p> <p>Med <i>tilbehør</i> menes enhver gjenstand som ikke er et utstyr, men som av produsenten er særskilt beregnet på å brukes sammen med det medisinsk-tekniske utstyret slik at dette kan brukes slik produsenten har ment.</p> <p>Med <i>systemløsninger</i> forstås medisinsk-teknisk utstyr som virker sammen med IKT-produkter/systemer, der tilsiktet anvendelse (jf. definisjon av MTU) er diagnose, overvåkning og/eller behandling av mennesker på medisinsk grunnlag. Kommunikasjonen skjer via nettverk, mellom serversystemer, databaser og/ eller andre lagringsmedia.</p>	(19)
Nasjonal løsning for kommunal helse- og omsorgstjeneste	En nasjonal journalløsning for kommunal helse- og omsorgstjenesten. Se journalløsning.	
Pasient	<p>En person som henvender seg til helse- og omsorgstjenesten med anmodning om helsehjelp, eller som helse- og omsorgstjenesten gir eller tilbyr helsehjelp i det enkelte tilfelle. (Pasient- og brukerrettighetsloven § 1-3 bokstav a).</p> <p>Se også innbygger.</p>	(4)
Pasient-administrative systemer (PAS)	En betegnelse på systemer som understøtter administrasjon av helsehjelp. Dette inkluderer funksjonalitet pasientidentitet og demografi, logistikk rundt pasientene, timebooking, henvisning, planlegging av behandling, utskrivning, økonomi og lignende. Begrepet har sitt utspring i sykehus. Når begrepet brukes innen kommunal helse- og omsorgstjeneste inkluderer det saksbehandling for pasientrettede tjenester og pasientrettet avviksbehandling. Se også "journalløsning".	
Pasientens legemiddelliste (PLL)	<p>Planlagt IKT-system som understøtter en felles, strukturert liste over innbyggers faste legemidler. Lista inneholder ikke informasjon om hvilke legemidler innbygger faktisk har tatt (administrasjon) IKT-systemet er under utvikling. Når den kan tas i bruk kan listen deles på tvers av primær- og spesialisthelsetjenesten.</p> <p>Se også "Legemiddelplan"</p>	(20)

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Pasientforløp	<p>En helhetlig sammenhengende beskrivelse av en eller flere pasienters kontakter med ulike deler av helse- og omsorgstjenesten i løpet av en sykdomsperiode.</p> <p>Se "Helhetlig pasientforløp"</p>	
Pasientjournal/ journal	<p>Samling eller sammenstilling av nedtegnede/registrerte opplysninger om en pasient i forbindelse med helsehjelp.</p> <p>Se også "Journalløsning", "Behandlingsrettet helseregister", "Elektronisk pasientjournal" og "Elektronisk pasientjournalssystem (EPJ-system)" og "Primærbruk av helseopplysninger".</p>	(21)
Pasientrettet saksbehandling	<p>Med pasientrettet saksbehandling menes all saksbehandling knyttet direkte til tjenesten(e) til pasienten i kommunen og i spesialisthelsetjenesten (somatikk og psykiatri). Det være seg alt fra vedtak om tildeling av tjeneste, tvang-/makt tiltak, og klagebehandling</p>	
Pasientsikkerhet	<p>Pasientens vern mot unødig skade som følge av helsetjenestens ytelser eller mangler på ytelse.</p> <p>Pasientsikkerhet dreier seg om å sikre god nok kvalitet i helsetjenesten og arbeidet med pasientsikkerhet har som formål å forhindre, forebygge og begrense uheldige konsekvenser eller skader som følge av prosesser i helsetjenesten</p> <p>Se også «Kvalitet».</p>	(22)
Personopplysninger	<p>Enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person («den registrerte»); en identifiserbar fysisk person er en person som direkte eller indirekte kan identifiseres, særlig ved hjelp av en identifikator, f.eks. et navn, et identifikasjonsnummer, lokaliseringsopplysninger, en nettidentifikator eller ett eller flere elementer som er spesifikke for nevnte fysiske persons fysiske, fysiologiske, genetiske, psykiske, økonomiske, kulturelle eller sosiale identitet.</p>	(23)
Personvern	<p>Personvern handler i hovedsak om å beskytte og ivareta person/helseopplysninger ut fra hensynet til den enkeltes privatliv og bestemmelsesrett over egne personopplysninger. Dette innebærer bl.a. å sørge for at det ikke lagres flere opplysninger enn nødvendig og at alle har rett til innsyn i sine opplysninger.</p>	(8)
PLO-melding	<p>Elektronisk melding basert på en profil av standarden "Standard for elektronisk kommunikasjon med pleie- og omsorgstjenesten."</p>	(24)

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
PLO-system	<p>Journalsystemer som benyttes i pleie- og omsorgstjenesten i kommunal helse- og omsorgstjeneste, f.eks. hjemmebaserte tjenester og institusjonsbaserte tjenester.</p> <p>Se "Journalsystem", "Elektronisk pasientjournalsystem"</p>	
Primærbruk av helseopplysninger	<p>Registrering og behandling av pasientopplysninger i sammenheng med helsehjelp.</p> <p>Se også «Behandlingsrettet helseregister», «Helseregister», og «Sekundærbruk av helseopplysninger».</p>	(10)
Prosedyrer	<p>Detaljerte beskrivelser av hvordan helsepersonell bør utføre klinisk avgrensede oppgaver som for eksempel blodprøvetaking, hjerte- lungeredning, spirometrimåling med mer. Prosedyrer kan være medisinskfaglige eller administrative. Prosedyrene bør lages på grunnlag av dokumenter som synliggjør kunnskapsgrunnlaget for prosedyren og valg som er gjort i utarbeidelsen av denne. Det bør være tydelig sammenheng mellom prosedyren og tilhørende dokumenter som prosedyren bygger på, for eksempel veiledere, retningslinjer, strategidokumenter der brukerønsker, politiske ønsker eller annet er beskrevet.</p>	(25)
Prosesstøtte	<p>Klinisk prosesstøtte er IT-verktøy som støtter planlegging, koordinering og gjennomføring av pasientrettede tiltak innen utredning, pleie og behandling.</p>	(2)
Rekvirere	<p>Kreve at noe stilles til rådighet i arbeidet med et helseproblem. Det kan være undersøkelser, tjenester, hjelpemidler, transport. Ved en rekvirering beholder utstederen av rekvisisjonen hovedansvaret for det aktuelle helseproblemet dette gjelder.</p>	(12)
Relevant og nødvendig informasjon	<p>Det skal blant annet journalføres når og hvordan helsehjelp er gitt, bakgrunnen for helsehjelpen, pasientens sykehistorie, foreløpig diagnose, observasjoner, funn, undersøkelser, diagnose, behandling, pleie og annen oppfølging som settes i verk og resultatet av dette. Hva som er relevant og nødvendig er avhengig av hvilken situasjon informasjonen trengs.</p>	

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Retningslinjer	<p>Systematisk utviklede råd og anbefalinger utarbeidet for å støtte helsepersonell og pasienter i konkrete helserelaterte situasjoner.</p> <p>Retningslinjene gir anbefalinger knyttet til alle ledd i behandlingsskjeden - forebygging, diagnostikk, behandling, oppfølging og kommunikasjon til pasient og pårørende. De beskriver også ofte hvilket arbeid som skal gjøres og av hvem. Organisering av tjenesten kan også være spesifisert i retningslinjer. Retningslinjer lages av medisinskfaglige foreninger og organisasjoner, kompetansesenter, Helseforetak, frivillige organisasjoner og offentlige institusjoner.</p> <p><i>Nasjonale faglige retningslinjer</i> inneholder systematisk utviklede faglige anbefalinger som etablerer en nasjonal standard for utredning, behandling og oppfølging av pasientgrupper, brukergrupper eller diagnosegrupper. Det kan være et bidrag for å løse samhandlingsutfordringer og til å sikre helhetlige pasientforløp. Helsedirektoratet er eneste aktør som ifølge Nasjonal Helseplan har mandat til å lage nasjonale retningslinjer. Nasjonale retningslinjer skal lages som skissert i «Retningslinjer for retningslinjer».</p>	(25) (26) (27) (28)
Samhandling	<p>1. Samhandling er uttrykk for helse- og omsorgstjenestenes evne til oppgavefordeling seg imellom for å nå et felles, omforent mål, samt evnen til å gjennomføre oppgavene på en koordinert og rasjonell måte.</p> <p>2. All form for kontakt, samarbeid og informasjonsutveksling på tvers av virksomheter med mål om å sikre riktig behandling og koordinerte tjenester. Samhandling kan skje på ulike måter, for eksempel gjennom meldinger, telefon, møter, brev, papirutskrifter som sendes med innbyggeren.</p>	(29)
Samhandlings-løsning	<p>En løsning som understøtter utveksling og deling av informasjon og muliggjør samhandling mellom aktører som benytter ulike IKT-systemer. Samhandlingsløsninger støtter sending og mottak av informasjon, oppslag og tilgjengeliggjøring, samt delt redigering. I tillegg støtter de oversetting mellom ulike formater og informasjonsmodeller.</p> <p>Se også «Løsning» og «HIE»</p>	

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Samtykke	<p>Krav til et gyldig samtykke vil variere avhengig av hva som er formålet med behandlingen. Generelt stilles det krav om at samtykke skal være avgitt av en person med samtykkekompetanse, og det skal være frivillig og informert. I tillegg må samtykke oppfylle de særlige formkrav som gjelder for det aktuelle området. For eksempel stilles det for enkelte områder krav til at samtykke gis uttrykkelig og skriftlig, mens det i andre situasjoner kan være tilstrekkelig med et stilltende samtykke. (Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-1 og § 4-2).</p> <p>Se også «Samtykkekompetanse».</p>	(30)
Samtykkekompetanse	<p>Med samtykkekompetanse menes individuelle forutsetninger til å kunne binde seg ved samtykke, herunder krav til alder og en viss kognitiv modenhet. (Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3)</p> <p>Se også «Samtykke».</p>	(30)
Samvalg	<p>En tilnærming der helsepersonell og innbygger deler den beste, tilgjengelige kunnskap når beslutninger skal tas, og der innbyggeren støttes i å vurdere ulike alternativer, for å kunne gjennomføre et informert valg ut fra egne preferanser. Eks. valg av antidepressive legemidler ut fra virkninger innbygger vektlegger mest, og bivirkninger innbygger sterkest ønsker å unngå.</p>	(31)
Sekundærbruk av helseopplysninger	<p>Behandling av helseopplysninger til statistikk, helseanalyser, forskning, kvalitetsforbedring, planlegging, styring og beredskap i helse- og omsorgsforvaltningen og helse- og omsorgstjenesten.</p> <p>Se også «Behandlingsrettet helseregister», «Helseregister» og «Primærbruk av helseopplysninger».</p>	(32)
Selvstendig næringsdrivende avtaleparter	<p>Fastleger, fysioterapeuter og andre som har avtale med kommunene.</p>	
Skytjeneste	<p>IKT-tjeneste levert via internett. Skytjenester kan deles i skytjenester for programvare (SaaS), plattformer (PaaS) eller infrastruktur (IaaS).</p>	
SNOMED CT	<p>En helsefaglig terminologi som representerer et system av begreper. SNOMED CT er ment å skulle benyttes for strukturering av informasjon i behandlingsrettede helseregistre, og dermed også som grunnlag for å kunne utveksle informasjon på en strukturert måte.</p> <p>Se også terminologi.</p>	(41)

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Spesialistsystem	<p>Behandlingsrettet helseregister tilpasset en utvalgt yrkesgruppe, spesialitet, utredning eller behandling. Eks. fødesystem (jordmødre), øyebunnsfotografisystem (øyeleger), EKG-system, spirometrisystem (lungefunksjon), RIS (radiology information system), PACS (picture archiving and communication system, for radiologi), operasjonsplanleggingssystem.</p> <p>Informasjon som er relevant for videre utredning og behandling av spesifikke pasienter inngår som del av elektronisk pasientjournal. Se også elektronisk pasientjournalssystem og journalløsning.</p>	
Standard	Regler, retningslinjer eller kjennetegn for aktiviteter eller resultatene av dem til felles og gjentatt bruk for å oppnå optimal orden i en gitt sammenheng. Fremkommet ved konsensus og vedtatt av et anerkjent organ.	(33) (34)
Standardisert pasientforløp	<p>En normativ beskrivelse av et planlagt og forventet pasientforløp for en definert diagnosegruppe, forankret i faglig evidens og koplet til effektiv ressursutnyttelse og målbare resultater.</p> <p>Begrepene «standardisert behandlingsforløp» og «behandlingslinje» benyttes også om normerte forløp sett, da utfra helsepersonells perspektiv.</p> <p>Helhetlig pasientforløp eller pasientforløp brukes i konseptbeskrivelsen – se helhetlig pasientforløp</p>	(35)
Strukturerte helseopplysninger	Helseopplysninger som er organisert på en slik måte at det er mulig å kun gi tilgang til et avgrenset sett av klinisk informasjon (det som er relevant og nødvendig).	(36)
System	En fysisk IKT-komponent som, når satt samme med andre fysiske IKT-komponenter, realiserer en løsning.	
Terminologi	<p>En samling av ord og uttrykk (termer) innen et fag/tema med tilhørende standardiserte definisjoner. Letter kommunikasjonen mellom ulike IKT-systemer.</p> <p>Se også SNOMED CT.</p>	
Tjenestekatalog	Et register med beskrivelser av tjenester som skal gi informasjon om tjenestene samt de plikter som lovverket pålegger dem.	

Begrep	Definisjon/beskrivelse	Referanse
Tjenstlig behov	Personer med nærmere bestemte arbeidsoppgaver, trenger nødvendige helse- og personopplysninger for å yte helsehjelp, omsorgs- eller sosialtjeneste og/eller utføre administrasjon i forbindelse med dette. Dersom pasienten har sperret hele eller deler av helse- og personopplysningene kreves særskilt hjemmel for tilgang til disse. (Helsepersonelloven §§ 25 og 45, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 5-3.)	(8)
Velferdsteknologi	Teknologisk assistanse der velferd leveres gjennom teknologi som brukes av og understøtter brukeren, i ulikt samspill mellom kommune eller pårørende. Velferdsteknologi er spesielt rettet mot eldre mennesker, personer med kroniske sykdommer eller personer med funksjonsnedsettelse i ulike former og grader. Ulike typer teknologi kan understøtte og forsterke for eksempel trygghet, sikkerhet, daglige gjøremål, mobilitet i nærområdet.	(37) (38) (39)
Virksomhet	Juridisk enhet som helseforetak, kommune, sykehus, legepraksis, tannklinikk, apotek, apotekkjede, røntgeninstitutt, frittstående laboratorium, universitet, høyskole, stiftelse mv.	(8)
ØHD	<p>Øyeblikkelig hjelp døgnenhet (ØHD), Kommunal øyeblikkelig hjelp (KØH) og Kommunal akutt døgnenhet (KAD) er ulike beskrivelser i kommunen som brukes om det samme tilbudet.</p> <p>Kommunen skal sørge for tilbud om døgnopphold for helse- og omsorgstjenester til pasienter og brukere med behov for øyeblikkelig hjelp. Plikten følger av Helse- og omsorgstjenesteloven § 3-5 tredje ledd: ” Kommunen skal sørge for tilbud om døgnopphold for helse- og omsorgstjenester til pasienter og brukere med behov for øyeblikkelig hjelp. Plikten gjelder kun for de pasienter og brukere som kommunen har mulighet til å utrede, behandle eller yte omsorg til.”</p>	(40)

Referanser

1. Lovdata.no. *Lovdata.no, Lov om behandling av helseopplysninger ved ytelse av helsehjelp (pasientjournalloven)*. s.l. : Helse- og omsorgsdepartementet, LOV-2016-12-09-88 fra 01.10.2017.
2. Helsedirektoratet. *Beslutningsstøtte. Definisjoner, status og forvaltning av ulike former for IKT-basert klinisk støtte*. 2014.
3. Helsebiblioteket.no. *Helsebiblioteket.no*. [Internett] 6 Juni 2018. <http://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis>.
4. Lovdata.no. Lov om pasient- og brukerrettigheter. *Pasient- og brukerrettighetsloven*. s.l. : Helse- og omsorgsdepartementet, LOV-2017-06-16-63 fra 01.01.2018.
5. Lovdata.no. *Lov om behandling av helseopplysninger ved ytelse av helsehjelp (pasientjournalloven)*.
6. EU. *EØS-avtalen vedlegg XI nr. 5e (forordning (EU) 2016/679) om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 94/46/EF (generell personvernforordning)*.
7. Direktoratet for e-helse. *ehelse.no*. [Internett] 6 Juni 2018. <https://ehelse.no/e-helse>.
8. Direktoratet for e-helse. *Norm for informasjonssikkerhet i Helse- og omsorgstjenesten*.
9. HelseDirektoratet. Hva er helhetlige pasientforløp. [Internett] [Sisert: 14 August 2018.] <https://helseDirektoratet.no/retningslinjer/oppfolging-av-personer-med-store-og-sammensatte-behov/seksjon?Tittel=helhetlige-pasientforlop-11286#hva-er-helhetlige-pasientforlop>.
10. Helse- og omsorgsdepartementet. *Prop. 72 L (2013–2014) Pasientjournalloven og helseregisterloven*. 2014.
11. Lovdata. Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven). <https://lovdata.no>. [Internett] 01 07 2018. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64>.
12. KITH AS (HelseDirektoratet). *Definisjonskatalog for allmennlegetjenesten*. 1996.
13. Lovdata.no. *Forskrift om pseudonymt register for individbasert helse- og omsorgsstatistikk*. s.l. : Helse- og omsorgsdepartementet, FOR-2013-12-13-1452 fra 01.01.2014.
14. Health Level Seven International. *HL7 Version 3 Clinical Document Architecture*.
15. Volven.no. *Volven.no*. [Internett] [Sisert: 6 Juni 2018.] <https://volven.no/categoryres.asp?catID=3>.
16. Finansdepartementet. *Kvalitetssikring av konseptvalg, samt styringsunderlag og kostnadsoverslag for valgt prosjektalternativ. Veileder nr. 3 Felles begrepsapparat KS1*. 2008.
17. ssb.no. *ssb.no*. [Internett] [Sisert: 6 6 2018.] <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/kostra>.

18. Helsedirektoratet.no, KUHR-databasen. *Helsedirektoratet.no*. [Internett] [Sisert: 6 6 2018.] <https://helsedirektoratet.no/kuhr-databasen>.
19. Medisinsk Teknisk Forening. Medisinsk Teknisk Forening. *Definisjon av MTU*. [Internett] [Sisert: 27 mai 2015.] <http://medisinsktekniskforening.no/2013/definisjon-av-mtu/>.
20. ehelse.no. *ehelse.no*. [Internett] [Sisert: 6 6 2018.] <https://ehelse.no/nasjonale-prosjekter/legemidler-og-kjernejournal-til-plo>.
21. Helse- og omsorgsdepartementet. *Forskrift om pasientjournal*. 2013.
22. Kunnskapssenteret. Kunnskapssenteret.no. *Kvalitet og pasientsikkerhet. Pasientsikkerhet*. [Internett] [Sisert: 1 desember 2015.] <http://www.kunnskapssenteret.no/kvalitet-og-pasientsikkerhet/pasientsikkerhet>.
23. Justis- og beredskapsdepartementet. *Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)*. 2013.
24. Direktoratet for e-helse. 4e.Pleie- og omsorgsmeldinger. <https://ehelse.no>. [Internett] 23 03 2018. <https://ehelse.no/standarder-kodeverk-og-referanse katalog/referanse katalogen/4e-pleie-og-omsorgsmeldinger>.
25. Helsebiblioteket. helsebiblioteket.no. *Retningslinjer. Ord og begreper*. [Internett] [Sisert: 24 november 2015.] <https://www.helsebiblioteket.no/retningslinjer/ord-og-begreper>.
26. MJ, Field og KN, Lohr. *Clinical practice guidelines: directions for a new program. Committee to Advise the Public Health Service on Clinical Practice Guidelines, Institute of Medicine*. Washington : National Academy Press, 1990.
27. Helsebiblioteket. Helsebiblioteket.no. *Definisjon av fagprosedyre*. [Internett] [Sisert: 24 november 2015.] <http://www.helsebiblioteket.no/fagprosedyrer/lage-og-oppdatere-fagprosedyrer/metode/definisjon-av-fagprosedyre>.
28. Statens helsetilsyn. *Retningslinjer for retningslinjer – prosesser og metoder for utvikling og implementering av faglige retningslinjer*. s.l. : Oslo, 2002.
29. Helse- og omsorgsdepartementet. *St.meld. nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen. Rett behandling – på rett sted – til rett tid*. 2009.
30. —. *Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)*. 2015.
31. Kienlin, Simone. *Samvalg: Tør vi dele makt med pasienten?* s.l. : Regionsfunksjonen for kunnskapsstøtte HSØ, 2015.
32. Helse- og omsorgsdepartementet. *Lov om helseregistre og behandling av helseopplysninger (helseregisterloven)*. 2015.
33. Norsk standard. *Standardisering og beslektede aktiviteter - Generelle termer (ISO/IEC Guide 2:2004)*. 2007.

34. ISO/IEC. *ISO/IEC Guide 2:2004. Standardization and related activities -- General vocabulary.* 2004.
35. Helsebiblioteket. Helsebiblioteket.no. *Kvalitetsforbedring - Samhandling. Behandlingslinjer.* [Internett] [Sisert: 27 mai 2015.]
<https://www.helsebiblioteket.no/kvalitetsforbedring/samhandling/metoder-og-verkt%C3%B8y/behandlingslinjer>.
36. Datatilsynet. *Strategi for godt personvern i helsesektoren.* 2011.
37. Helsedirektoratet. *Helsedirektoratets anbefalinger på det velferdsteknologiske området.* 2014. IS-2225.
38. Kåre Hagen, Siv Iren Stormo Andersson, Glenn Kenneth Bruun, Siri Bjørvig, Tove Johanna Fagertun, Per Gammelsæther, Annichen Hauan, Karin Høyland, Ivar Leveraas, Shahzad Rana, Bente Skansgård, Steinar Barstad. *NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg.* s.l. : Departementenes servicesenter, 2011.
39. KS og NHO. *ARTE – arbeidskraft og teknologi.* 2009.
40. Helsedirektoratet. *Kommunenes plikt til øyeblikkelig hjelp døgnopphold.* s.l. : Helsedirektoratet, 2016.
41. Difi. *Nasjonale felleskomponenter i offentlig sektor. Forslag til hvordan nasjonale felleskomponenter bør styres, forvaltes, finansieres og utvikles.* 2010.
42. Gartner. *Avoid the Pitfalls of HIE Selection by Using New Market Definitions.* 2013.
43. Direktoratet for Forvaltning og IKT (Difi). *Hjelpesider for felleskomponenter. ID-porten.* [Internett] <http://eid.difi.no/nb/id-porten>.
44. Helsedirektoratet.no. *Helsedirektoratet.no.* [Internett] 6 Juni 2018.
<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/oppfolging-av-personer-med-store-og-sammensatte-behov/seksjon?Tittel=helhetlige-pasientforlop-11286#hva-er-helhetlige-pasientforlop>.
45. Norm for informasjonssikkerhet i helse- og omsorgssektoren.
46. Helse- og omsorgsdepartementet. *Forskrift om pasientjournal. Forskrift om pasientjournal.* FOR-2017-12-15-2105 fra 01.01.2018.

 Direktoratet for e-helse

Besøksadresse

Verkstedveien 1
0277 Oslo

Postadresse

Postboks 6737
St. Olavs plass
0130 OSLO